

Biuletyn Informacji Publicznej

Instytutu Pamięci Narodowej
Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu

Dane osoby z katalogu osób "rozpracowywanych"

Imiona: Zygmunt

Nazwisko: Kęska

Miejsce urodzenia: Witebsk

Data urodzenia: 20-01-1917

Kraj urodzenia: Rosja

Imię ojca: Tomasz

Imię matki: Wiktoria

Dodatkowe informacje:

Treść zapisów ewidencyjnych

Opis materiałów

Stan zachowania

Uwagi

Akta śledcze dotyczące Zygmunta Kęski. Akta zawierają protokół przesłuchania oraz Wyrok Sądu Wojskowego Okręgu Warszawskiego z 08.03.1946. Zygmunta Kęskę „służącego w wojsku w latach 1938-1939 w 28 Dywizji Piechoty w stopniu kaprała podchorążego, biorącego udział w wojnie z Niemcami w 1939, członka ZWZ od początku 1940 do 1942, a następnie członka AK do lipca 1944 i od kwietnia 1945 do października 1945, występującego pod ps. >Świt<, odznaczonego Krzyżem Walecznych”, aresztowano 22.10.1945 w Warszawie. Oskarżony został z art. 1, 31 a, 4 § 1, 1 a i 9 Dekretu o Ochronie Państwa z 30.10.1944, o to, że przynależał do „nielegalnej organizacji AK, mającej na celu obalenie demokratycznego ustroju Państwa Polskiego, przez to, że wchodził w skład leśnego oddziału, pozostającego pod dowództwem >Orlika<, w którym osk. Kęska pełnił funkcję dowódcy kompanii”. Według oskarżenia Zygmunt Kęska należał do organizacji niepodległościowych od początku 1940. W czasie okupacji niemieckiej był w oddziale leśnym „Orlika” pod ps. „Świt”. „Po rozwiązaniu tego oddziału w lipcu 1944 oskarżony przebywał w domu aż do marca 1945, w którym to czasie poszukiwał pracy i trzykrotnie uzyskiwał odroczenie służby wojskowej”. W marcu 1945 podczas pobytu we wsi Wola Sadybska ponownie nawiązał łączność z organizacją. Poprzez członka oddziału leśnego „Mściciela”, w dniu 01.04.1945, został skontaktowany z „Orlikiem” „i zadeklarował swe przystąpienie do oddziału, w którym otrzymał funkcję dowódcy kompanii, przybierając sobie ps. >Krewny<”. Posługiwał się też fałszywym dowodem kolejowym na nazwisko Kęska Paweł (nr 21607). Sąd przyjął za udowodnioną winę oskarżonego Kęski „co do dopuszczania się gwałtownych zamachów na organa państwowe i osoby współdziałające z nimi w ten sposób, iż: osk. Kęska w połowie kwietnia 1945 dowodził akcją przeciwko grupie operacyjnej UB i MO z Garwolina w miejscowości Wola Sadybska, gdzie w toku akcji zginęło 5 funkcjonariuszy BP; w dniu 16.04.1945 dowodząc swym oddziałem liczącym około 60 ludzi dokonał napadu na Posterunek MO w Adamowie, gdzie zabrano nieustaloną ilość broni i zamordowano 2 funkcjonariuszy MO; w dniu 01.05.1945 dowodząc oddziałem urządził marsz propagandowy i manifestację w Kocku, a po ukończeniu tejże (...) napotkawszy funkcjonariuszy UB, jadących samochodem, podjął z nimi walkę, w wyniku której zginęło 4 funkcjonariuszy BP; w połowie maja 1945 brał udział jako dowódca plutonu ubezpieczającego w napadzie na UBP w Puławach, kierowanym przez >Orlika<, w wyniku którego wypuszczono wszystkich aresztowanych; w końcu maja 1945 brał czynny udział w akcji przeciwko grupie operacyjnej BP z Lublina w miejscowości Las Stocki, gdzie dowodził nią >Orlik<, przy czym w rezultacie zginęło kilkunastu członków tej grupy; około 14.06.1945 dowodząc oddziałem dokonał napadu na Posterunek MO w Żelechowie, gdzie obsadę jego rozbrojono oraz uprowadzono 10 milicjantów, których po wycofaniu się z osady zwolniono do domu; ponadto z magistratu Żelechowa zrabowano kasę ogniotrwałą, zawierającą 250000 zł., z których 120000 zł jako gotówkę prywatną zwrócono, tudzież – 2 maszyny do pisania i samochód, stanowiące własność spółdzielni, które to rzeczy również zwrócono; wreszcie z państwowego majątku Żelechów zabrano 6 krów i 8 m. owsa; w końcu czerwca 1945 dowodząc oddziałem w sile około 100 ludzi usiłował dokonać gwałtownego napadu na Posterunek MO w Rykach, jednak do napadu nie doszło wobec zdecydowanej obrony napadniętych; w końcu września 1945 dowodząc plutonem „Junacza” brał udział w akcji odbicia więźniów pod Garbatką na linii kolejowej Dęblin-Radom, w wyniku której uwolniono około 120 więźniów, przeważnie politycznych, rozbrajając eskortę bez żadnych ofiar w ludziach; w ostatnich dniach lipca brał udział w zamachu na transport kolejowy z cukrem pod Rokitną na linii Dęblin- Warszawa, gdzie zrabowano 150 m. cukru; w połowie sierpnia 1945 na transport kolejowy, idący z Dębłina do Skarżyska, z którego zrabowano 10 m. pieprzu i 25 skrzyń słoniny”. Oskarżony został także o posiadanie broni „bez prawnego zezwolenia”. Podczas niektórych akcji wielu żołnierzy WP przeszło na stronę oddziału „Orlika”. Według oskarżenia „z żołnierzy, którzy zgłosili swój akces do bandy, został zorganizowany III pluton”. Sąd skazał Zygmunta Kęskę na karę śmierci z art. 3 Dekretu o Ochronie Państwa, z pozbawieniem praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze oraz z przypadkiem całego mienia na rzecz Skarbu Państwa.

IPN BU 0207/328 (1220/III), IPN BU 1568/328 (1220/3) mikrofilm.

Charakterystyka Nr 65 dotycząca organizacji Armia Krajowa-Wolność i Niezawisłość-Inspektorat Puławy. Charakterystyka Nr 65 została opracowana przez Wydział "C" KWMO w Warszawie na potrzeby Wydziału II Biura "C" MSW w 1978 roku. Według charakterystyki oddział zbrojny (AK, a od września 1945 WiN) Mariana Bernaciaka „Orlika” rozpoczął działalność dywersyjną w końcu marca 1945. Zaczętkiem „bandy Orlika” była ok 25-30 osobowa grupa członków AK, ukrywających się przed aresztowaniem lub wcieleniem do WP, na terenie powiatu garwolińskiego. Zygmunt Kęska dołączył do tej grupy poprzez Stanisława Warownego ps. „Mściciel”, który 01.04.1945 skontaktował go z Marianem Bernaciakiem ps. „Orlik”. Dowódcą oddziału, który działając w pełnym składzie występował pod nazwą kompanii, był nominalnie Marian Bernaciak ps. „Orlik”. Jednak ze względu na jego częstą nieobecność i pełnioną równoległe funkcję „referenta bezpieczeństwa w Inspektoracie Puławskim AK-WiN”, faktycznym dowódcą był Zygmunt Kęska ps. „Świt” - „były dowódca plutonu w tym oddziale - posługujący się w okresie okupacji ps. >Krewny<, który przez >Orlika< został mianowany dowódcą kompanii”. „W okresie od marca do lipca 1945 oddział „Orlika”, działając jako całość bądź też w składzie 1-2 plutonów, pod dowództwem >Świta<, lub też dowodzony osobiście przez Bernaciaka Mariana, przeprowadził szereg akcji zbrojnych, napadając na grupy WP i Armii Czerwonej, grupy operacyjne UBP i MO, Posterunki MO, transporty kolejowe i drogowe, majątki państwowe i gorzelnie”. Wyrokiem Wojskowego Sądu Okręgu Warszawskiego z 08.03.1946 Zygmunt Kęska został skazany na karę śmierci. Wyrok wykonano.

IPN BU 0180/81 t. 1-15 (Charakterystyka Nr 65).

Charakterystyka Nr 91 dotycząca organizacji Armia Krajowa-Wolność i Niezawisłość, działającej w latach 1945-1947 na obszarze powiatów Puławy, Garwolin, Łuków, Kraśnik. Charakterystyka Nr 91 opracowana przez WUSW w Lublinie w 1985 dotyczy „band zbrojnych AK-WiN pod dowództwem Bernaciaka Mariana ps. >Orlik< i Wilczyńskiego Zygmunta ps. >Żuk< - band dywersyjnych Inspektoratu Puławy nielegalnych organizacji AK i WiN działających w latach 1945-1947”. W charakterystyce popełniono błąd - Zygmunt Kęska występuje w niej jako Zygmunt Kozak ps. „Świt”. Z. Kęska pełnił funkcję dowódcy kompanii w grupie „Orlika”. Brał udział w wielu akcjach i walkach z siłami bezpieczeństwa. W aktach zachował się odpis rozkazu „Orlika”, którym zwolnił ppor. „Świta” z oddziału „celem udania się w nieznane tereny zachodnie do dnia 10.10.1945”.

IPN BU 0187/89 t. 1-4 (Charakterystyka Nr 91, p. 96).

Akta personalne osadzonego oraz Księga główna więźniów śledczych z 1946 roku (Więzienie Karno-Śledcze Warszawa Praga). Według postanowienia z 14.11.1945 wydanego przez WUBP w Warszawie o zastosowaniu środka zapobiegawczego w postaci aresztu tymczasowego Zygmunt Kęska został umieszczony w areszcie przy WUBP w Warszawie, następnie 13.12.1945 został przeniesiony i osadzony w więzieniu karno-śledczym Warszawa Praga (nr w księdze więziennej I-4270). Oskarżony o przynależność do „nielegalnej organizacji AK, mającej na celu obalenie demokratycznego ustroju Państwa Polskiego przez to, że wchodził w skład leśnego oddziału, pozostającego pod dowództwem >Orlika<, w którym oskarżony Kęska pełnił funkcję dowódcy kompanii”, został skazany wyrokiem z 08.03.1946 Sądu Wojskowego Okręgu Warszawskiego na karę śmierci.

IPN GK 919/2599 (657/6), Księga więźniów IPN GK 923/17 (648/3/17, sygnatura wytwórcy 815/3/17).

Sprawa kontrolnego rozpracowania obiektowego (Nr DA-04/SII/51) kryptonim „Narew” założona została na byłych członków bandy terrorystycznej działającej na terenie pow. Garwolin pod dowództwem Mariana Bernaciaka ps. „Orlik”. Rozpracowanie prowadzone było przez Wydział III WUBP w Warszawie i pozostawało „na kontroli” b. Wydziału I b. Departamentu III MBP. Z powodu nieświerdzenia by członkowie „organizowali się w nową bandę”, rozpracowanie zostało zakończone 02.03.1956 przez Wydział V Departamentu III i złożone do archiwum Departamentu X. Zygmunt Kęska, ps. „Krewny”, „Świt” określany jest w aktach jako zastępca „dowódcy bandy” Mariana Bernaciak ps. „Orlik”.

IPN BU 0207/332 t. 4.

Według zapisów ewidencyjnych Zygmunt Kęska ps. „Świt” i „Krewny” został aresztowany przez WUBP w Warszawie w październiku 1945. Osadzony w więzieniu karno-śledczym Warszawa III (Warszawa Praga) 20.12.1945. Wyrokiem z 08.03.1946 Wojskowego Sądu Okręgu Warszawskiego skazany został na karę śmierci. Stracony dnia 04.04.1946. Materiały sprawy śledczej nr 1220/S (1220/III) został sfilmowane w 1989 roku i otrzymały sygn. 1220/3.

Kartotek skazanych CZW MS, kartoteka ogólnoinformacyjna MSW, kartoteka odtworzeniowa MSW, dziennik archiwalny KWMO w Warszawie.

Szczątki ś.p. Zygmunta Kęski zostały odnalezione 03.07.2015 w kwaterze 45N Cmentarza Bródnowskiego w Warszawie. Data identyfikacji 09.06.2016.

Baza Biura Poszukiwań i Identyfikacji IPN „Odnalezieni”:
<https://poszukiwania.ipn.gov.pl/bbp/odnalezieni/475,Zygmunt-Keska.html>